

omhandlede Art vedrørende det vigtige Lunde Stift er medtagne. Udgaven maa derfor betegnes som en Landvinding ogsaa for dansk Middelaldersforskning.

Værkets Værdi forøges i høj Grad ved den omhyggelige og fint gennemtænkte Teknik, der præger Udgaven. Den skolede og kyndige Udgivers Tekstbehandling vidner om et sjældent samvittighedsfuldt Arbejde. Ikke mindst kommer dette frem, naar der foreligger flere Tekstkilder (eller Tryk) for et Brev, idet der da gøres nøje Rede for det indbyrdes Forhold mellem disse, og eventuelle Varianter meddeles. En Fordel er det ogsaa, at Brevene gengives fuldstændigt, saaledes at Værket for sit Omraade har Form af et Diplomatarium, og Benyttelsen af de 762, til Dels meget omfangsrige, Aktstykker lettes ved gode Personnavne- og Stednavneregistre. Baaede ved sin Form og sit Indhold tjener Udgaven af »Acta cameralia« til Ære for Udgiveren og for svensk Videnskab. Den er tillige i sig selv et tungt vejende Vidnesbyrd om Værdien af de gennem saa mange Aar fortsatte Vatikanerundersøgelser.

Bjørn Kornerup.

Den hellige Birgitta er et, indenfor Nordens Middelalder, i sin Art enestaaende Emne for historisk Skildring. Stoffet er rigt, rigere af Omfang, end naar det gælder, ikke blot nogen anden svensk, men ogsaa dansk eller norsk middelalderlig Personlighed. Det er ogsaa af en særlig Art, forsaavidt som det i overvejende Grad udgøres af Helgenindens Aabenbaringer, gennem hvilke det er muligt at faa et Indblik i hendes, det enkelte Menneskes Sjæleliv; vi ved uendelig mere om de Tanker og Følelser, der har rørt sig i Birgitta end i Dronning Margrethe. At faa Kendskab til hendes Liv og Færden udadtil er vanskeligere, men ingenlunde ugørligt. Dels suppleres Aabenbaringerne af en Del spredte, ligeledes samtidige Efterretninger, dels er selve Aabenbaringerne af en særlig, mere haandgribelig Beskaffenhed, end Tilfældet er med de mellem- og sydeuropæiske hellige Mænds og Kvinders Visioner — udsprungne som de ofte er af en bestemt Situation og rettede til en bestemt Person, i det hele prægede af Birgittas viljeskraftige, mod Handling rettede Personlighed.

Johannes Jørgensen har af dette Stof skabt et smukt Værk, *Den hellige Birgitta af Vadstena I (1303—1349)* (1941), særpræget baaede af Biografen og den biograferede, saaledes som Tilfældet ofte vil være med den værdifulde Levnedsbetælling. De mange Aars Forsinkelse, inden Planen, ifølge Forordet fattet allerede for 40 Aar siden, er kommet til Udførelse, har været

gavnlig, idet der herved er blevet Lejlighed til at benytte Værker som K. B. Westman: *Birgitta-Studier* (1911), Isak Collijns Udgave af *Kanonisationsprocessens i biografisk Henseende overordentlig betydningsfulde Akter* (*Acta et Processus Canonizationis Beate Birgittæ*, 1924) og Toni Schmidts: *Birgitta och hennes uppenbarelser* (1940). Forf. har ogsaa selv foretaget kritiske Undersøgelser, særlig angaaende de vanskelige Spørgsmaal, som Dateringen af de enkelte Aabenbaringer frembyder. Han polemiserer her paa flere Punkter mod de af R. Steffen i dennes fortræffelige Bog: *Den heliga Birgittas Uppenbarelser* (1909) fremsatte Anskuelser. Det er dog ikke Kritikken, som giver Bogen dens særegne Præg. Dens Værdi beror paa Johannes Jørgensens digteriske Evne til at fortælle, en Evne, som ikke er almindelig (omend haardt tiltrængt) indenfor den historiske Litteratur. Læseren føres ind i Middelalderens aandelige Enhed, i Kraft af hvilken hele Europa bliver et Virkefelt for den enkelte fremragende Aand, ogsaa fra »Landet nordligst i Verden«. Sveriges Natur, skildret i mange henrivende smaa Billeder, og Sveriges Folk med dets medfødte alvorlige Religiositet danner Baggrunden for hele dette Værkets 1. Bind. Ogsaa Birgittas snævrere Kreds, de aristokratiske Lagmandsslægter, Bærerne af den Udvikling, der er kendetegnet ved den nordiske Tanke om Lovens Herredømme og Kongens Forpligtelser, faar sin Plads i Lagmandsdatterens Levnedsbeskrivelse. Milieuskildringen er bred og hviler paa et grundigt Studium af det middelalderlige Samfund, især naturligvis med Betoning af det religiøse Liv. Bøger som *Lucidarius*, det norske Kongespejl og det svenske »*Um Styrilsi konunga*«, *Prædikener*, *Mystikernes Skrifter*, *Sagn og Legender*, undertiden hentede langvejs fra, tages til Hjælp for at give Fortællingen Fylde og Liv. Et Eksempel blandt mange paa, hvad Forf. kan faa ud af nogle faa Linier i Kilderne, er Skildringen af Broder Svenungs Syn i *Compostella* (S. 93 f.). Ogsaa den, der er kritisk indstillet overfor denne Art af Biografi, maa bøje sig for Digterens og Forskerens Evne til at skildre, hvad der er sket, og hvad der kunde være sket. Hertil kommer Katolikkens Rodfæstethed i og Indfølelse overfor den middelalderlige religiøse Forestillingskreds, i hvilken han færdes saa hjemmefrem, at selv Aabenbaringernes Under ikke synes at frembyde noget Problem. Storlaaet er Birgittas Skikkelse, som hun staar i den evige, absolutte Kamp mellem Gud og Djævel, mellem godt og ondt. Det historiske Synspunkt mangler paa den anden Side ikke, fremtrædende f. Eks. i Iagttagelsen af den middelalderlige Kristendoms tidsprægede Ejendommeligheder, som ogsaa findes hos hende.

Med Forventning maa man imødesee 2. Binds Skildring af Aarene i Italien, som baade subjektivt og objektivt vil frembyde et taknemmeligt Stof for Johannes Jørgensen.

Johanne Skovgaard.

Midt under Finlands Vinterkrig, Dec. 1939, fik den unge Finne Pentti Renvall Lejlighed til at erhverve Doktorgraden ved Åbos Universitet med et gennem mange Aar forberedt, paa Tysk affattet Værk om *Klaus Fleming und der finnische Adel*. Sveriges og Finlands stærkt dramatiske Historie i det 16. Aarh.s Slutning har længe tiltrukket Historikerne, og to værdifulde Bidrag til dens Udforskning ydedes i 1935 af Helsingforsdocenten Eric Anthoni og Svenskeren Hugo Sommarström. I sin grundige og detailrige Gennemgang af finsk Politik 1587—93 bygger Renvall paa disse Forgængere — mod hvilke han dog tillige jævnlig polemiserer — men dog langt mere paa omfattende Studier i navnlig de finske, svenske, estniske og polske Arkiver. Hans Hovedtesis gaar ud paa, at den Modsætning mellem Fleming og Hertug Karl (Karl IX), som i 1593 førte til et aabent Brud, er af senere Oprindelse end hidtil antaget, idet tidligere Forskere med Urette har forlænget Linierne bagud. Hvad der gjorde Fleming og med ham Flertallet af Finlands Adel gunstigt stemte for den polsk-svenske Union og derigennem efterhaanden til paa-lidelige Hjælpere for Sigismund, var Hensynet til den diploma-tiske og militære Styrkelse over for Rusland, som de to Staters dynastiske Forbindelse syntes at medføre. Saaledes minder Ren-valls dygtige Arbejde Læseren om Finlands gennem Aarhundre-derne uændrede Særstilling som Nordens Forpost mod Øst.

Henry Bruun.

Trods Tidernes Ugunst fortsætter det »Lärdomshistoriska Samfundet« støt sin fortjenstfulde Virksomhed og har for Aarene 1940—41 under Redaktion af Professor Johan Nordström ud-sendt to, blot lidt mindre omfangsrige, Bind af sin løbende Publi-kation *Lychnos*. Aargangen for 1940 indeholder væsentlig Bi-drag til Naturvidenskabens Historie, men rummer dog ogsaa et Par humanistiske Afhandlinger, Toni Schmid's Undersøgelse over den latinske Litteratur i Middelalderens Sverige og W. Sjöstrands om Ramismens Indflydelse i Sverige. Fra Aargangen 1941 er der især Grund til at fremhæve O. Waldes Bidrag »Bokanteckningar och lärdomshistoria«, hvori Forfatteren, der som ingen anden er